

Quercus 'Tromp Deerpon', een heel bijzondere kruising

Op het onlangs gehouden driejaarlijkse congres van de International Oak Society hebben diverse sprekers interessante inleidingen gehouden over uiteenlopende onderwerpen, uiteraard wel over eiken. Hieronder een korte impressie van enkele van de lezingen.

Onderlinge verwantschappen van de eiken

Uitgebreid genetisch onderzoek met de modernste technieken, dat wordt gedaan door een aantal universiteiten en botanische tuinen, heeft geleid tot het opstellen van een aangepaste stamboom van het geslacht *Quercus*. De congresgangers kregen alvast een blik op deze stamboom. De publicatie ervan geschiedt binnenkort. Een unieke gebeurtenis dat de auteurs het aandurfd en hun bevindingen vóór publicatie kort toe te lichten.

Wat valt het meest op? Binnen de sectie *Quercus* (beter bekend als 'White Oaks') is iets vreemds aan de hand. Wat speelt is dat er,

naar nu blijkt, aanwijzingen zijn dat sprake is van twee intercontinentale disjuncties. Op het Noord-Amerikaanse continent zijn in de sectie *Quercus* vier takken te onderscheiden: 1. de Californische eiken, 2. de zuidwestelijke Noord-Amerikaanse en Mexicaanse eiken, 3. en 4. twee voornamelijk oostelijk Noord-Amerikaanse takken. Dat wil zeggen dat deze oostelijke eiken niet afstammen van één gezamenlijke voorouder maar van twee. Nu komt het. Uit het onderzoek blijkt dat de Europese zomereik, *Quercus robur*, als een zijtak (of wellicht zelfs binnen deze tak) te passen is aan een van de twee oostelijke Noord-Amerikaanse takken!

Wat betekent dit? De oorsprong van de Euraziatische 'White Oaks' (de Roburoïde-eiken: zoals bijv. *robur*, *aliena*, *faginea*, *petraea*, *macranthera*, *fabri*, *griffithii* etc) blijkt te liggen in Noord-Amerika! Een geheel nieuwe visie omdat niet eerder de verwantschap tussen de Noord-Amerikaanse en Euraziatische 'White Oaks' was aangetoond.

Bij de Californische eiken van de sectie *Quercus* is ook iets apart aan de hand. In een

Quercus pontica (links) en *Quercus sadleriana* (rechts)
Foto's: Gert Fortgens

ander onderzoek is namelijk onderbouwd dat de vermoede verwantschap tussen de Californische *Quercus sadleriana* en de zuidoost Europese *Quercus pontica* (om precies te zijn uit het zuiden van de Kaukasus en in noordoost Turkije) inderdaad bestaat. Op de herziene stamboom liggen de takken van deze twee soorten gebroederlijk naast elkaar. Beide soorten zijn met hun zeer kleine verspreidingsgebied te classificeren als relict populaties, die een gezamenlijke voorouder hebben gehad. Al in 1936 had dr. O. Schwarz dit vermoeden geuit in zijn classificatie van de eikensoorten. Genoemde eikensoorten lijken ook wel wat op elkaar:

Quercus sadleriana is een struikvormig groeiende eik, uitlopervormend, niet hoger dan 1-3 meter, bladhoudend, bladrand getand, die enkel voorkomt in de Siskiyou bergen in Noord-Californië en in zuidwestelijk Oregon. Deze lage eik staat daar bekend als de Deer Oak. In 1852 is deze soort gevonden door de plantenjager Jeffrey, het duurde tot 1871 voor de soort werd beschreven.

Zijn naaste (maar geografisch ver verwijderde) verwant *Quercus pontica*, groeit ook struikvormig en wordt tot 8 meter hoog. Het blad heeft eveneens een getande bladrand, maar is veel groter van afmetingen. De boom is niet bladhoudend. Deze soort is in 1849 beschreven en is vernoemd naar zijn herkomstgebied het Pontische gebergte in Noord-Turkije. Van *Quercus pontica* is bekend dat hij kruist met andere eikensoorten, zoals *Q. robur*, de nakomelingen hebben de hybridesoortnaam *Q. ×hickelii*. Dat wordt een forse boom met een dichtvertakte kroon en met groot 'robur'-achtig blad. Ook kennen de meesten van ons wel de zeer fraaie *Q. 'Pondaim'*, de kruising van *Q. pontica* met *Q. dentata* (de Daimio-eik) die is ontstaan op Trompenburg in Rotterdam.

In zijn natuurlijk verspreidingsgebied zijn *Q. sadleriana*-hybriden gevonden met *Q. garry-*

ana var. breweri, een 'white oak' met gelobd blad. Het is dus niet vreemd te verwachten dat er ook kruisingen zijn van *Q. sadleriana* met andere eikensoorten uit de 'white oaks'. Toch is daar weinig bewijs voor, doch wel sterke vermoedens. Zo is er in Engeland een vermoedelijke hybride met *Q. robur* gevonden. Op Trompenburg hebben wij al een paar jaar zaailingen van een *Q. sadleriana*, die eigenschappen hebben meegekregen van een andere soort die er toevallig niet ver vandaan aangeplant stond: *Q. pontica*. Het blad is namelijk groter, de knoppen meer gelijkend op *Q. pontica*, de groeikracht groter. Het verschil met *Q. pontica* is dat de zaailingen fijner vertakt zijn en minder groeikrachtig. Ook zijn ze niet bladhoudend. Een heel bijzondere kruising dus, ook de naam ervan is bijzonder: *Quercus 'Tromp Deerpon'*, een voortzetting van de traditie van het combineren van plantennamen, in dit geval DEER oak × PONTica, (andere voorbeelden van op Trompenburg ontstane eikennamen zijn naast eerder genoemde 'Pondaim' o.a. 'Macon', 'Crisnetto' en 'Facrist'). □

Quercus 'Tromp Deerpon', een kruising van *Q. pontica* en *Q. sadleriana*

Foto: Gert Fortgens